

*Сергієнко Л.К.,**к.е.н., доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Одеський інститут фінансів**Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Анотація. У статті розкрито сутність бюджетної політики як суспільно-економічної категорії, розглянуто поняття ефективності бюджетної політики, наведено систему індикаторів ефективності бюджетної політики, проаналізовано діючий стан бюджетної політики держави, запропоновано можливі напрямки удосконалення державної бюджетної політики у контексті інтеграційних процесів.

Ключові слова: бюджетна політика, ефективність бюджетної політики, індикатори ефективності бюджетної політики, державний бюджет, доходи, видатки, бюджетний дефіцит, державний борг.

Постановка проблеми. Найважливішим інструментом державного регулювання економічних процесів, вирішення соціальних, політичних, виробничих та інших завдань є державний бюджет. На формування державного бюджету впливає багато факторів, основний з них – бюджетна політика, яка є ефективним інструментом впливу на соціально-економічний розвиток як держави в цілому, так і її регіонів, вагомою складовою фінансової та економічної політики. В сучасних умовах гостро постає проблема ефективності бюджетної політики та її впливу на державний бюджет. Дослідження проблематики ефективності бюджетної політики та впливу на формування державного бюджету за таких умов набуває значної актуальності, так як саме бюджетна політика покликана здійснювати перерозподіл результатів економічного зростання і використання національного багатства, тим самим створюючи стимули для подальшого сталого розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ефективності бюджетної політики та її впливу на державний бюджет у контексті інтеграційних процесів присвячено багато фундаментальних досліджень. Теоретичні засади державного регулювання економіки за допомогою ефективної бюджетної політики та її інструментів викладені у працях Л.В. Лисяк [1], І.П. Луніної [2], І.О. Лютого [3], В.О. Опаріна [4], І.С. Чугунова [5], С.І. Юрія [6] та багатьох інших. Проте аналіз існуючих наукових праць дає змогу визначити, що проблеми ефективності бюджетної політики у контексті інтеграційних процесів залишається гостро актуальними, а тому вимагають визначення стратегічних напрямків і завдань бюджетної політики щодо стабілізації розвитку держави.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових публікацій та фахової літератури, присвячених дослідженню ефективності бюджетної політики та її впливу на державний бюджет у контексті інтеграційних процесів, залишається гостро актуальним, а тому вимагає визначення стратегічних напрямків і завдань бюджетної політики щодо стабілізації і розвитку держави, а також методів досягнення високого рівня ефективності такої політики та її впливу на державний бюджет. Однак недостатньо висвітленими в пра-

цях науковців залишаються питання щодо системи індикаторів ефективності бюджетної політики у контексті розвитку інтеграційних процесів.

Мета статті полягає у визначенні сутності бюджетної політики, її основних стратегічних завдань, аналітичній оцінці загальних бюджетних показників, які характеризують ефективність її проведення, а також у пошуку шляхів удосконалення діючої бюджетної політики у контексті інтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюджетна політика – це сукупність державних заходів, спрямованих на зміцнення доходної частини державного бюджету, посилення соціальної направленості видатків бюджету та створення умов макроекономічної стабілізації.

Стратегічною метою бюджетної політики є створення державою необхідних правових, організаційних та економічних засад щодо підвищення ролі бюджету як інструменту формування і оптимального розподілу фінансових ресурсів між різними ланками бюджетної системи для ефективного її розвитку, спрямованого на економічне зростання та підвищення життєвого рівня населення.

Ефективність бюджетної політики слід оцінювати за ступенем виконання нею належних функцій. З огляду на це ефективність бюджетної політики може розглядатися як з точки зору виконання державного бюджету, так і з точки зору впливу на соціально-економічну динаміку в країні. Під бюджетною політикою слід розуміти цілеспрямовану діяльність держави (в особі органів державної влади і місцевого самоврядування) з використання бюджетної системи для реалізації завдань економічної політики. З огляду на конкретну ситуацію соціально-економічного розвитку країни бюджетна політика може передбачити різний ступінь перерозподілу національного доходу держави за допомогою бюджету, більший чи менший рівень централізації фінансових ресурсів у рамках бюджетної системи, посилення чи послаблення регламентації використання бюджетних коштів, бюджетного фінансування тих чи інших заходів, вибір шляхів досягнення збалансованості бюджетних доходів і видатків тощо.

Формування ефективної бюджетної системи – невід’ємна складова процесу розбудови ефективної держави, ринкової економіки і відкритого суспільства. Бюджетна політика разом із грошово-кредитною політикою забезпечують найважливіші економічні функції держави:

- фінансове забезпечення виконання державою своїх функцій;
- підтримку фінансової стабільності та збалансованості в країні;
- забезпечення фінансової цілісності держави;
- створення стимулів для соціально-економічного розвитку.

Державний бюджет відіграє важливу роль в перерозподілі ресурсів відповідно до суспільних інтересів. В умовах ринкової

недостатності для більш ефективного розміщення ресурсів застосовується, як правило, високий ступінь перерозподілу коштів, у той час як в досконалій ринковій системі практикується зменшення рівня оподаткування підприємств, передача приватним інститутам функцій соціального захисту. За допомогою бюджетної політики здійснюється цільове спрямування коштів, яке неможливе з точки зору міркувань поточної економічної ефективності, але має стратегічне значення для суспільства: витрати на державні органи, оборону, соціальний захист, науку і освіту, неприбуткові стратегічно важливі виробництва тощо [6, с. 20].

Функціональна збалансованість бюджетної політики має надзвичайну вагу. Зосередження уваги переважно на фіскальних функціях бюджету при нехтуванні його стратегічними функціями веде до втрати стратегічних орієнтирів та руйнування потенціалу довгострокового економічного зростання.

Надати об'єктивну оцінку ефективності бюджетної політики можна за умови використання відповідної сукупності критеріїв та показників. Більшість вітчизняних економістів у різній інтерпретації пропонують застосовувати наступні критерії ефективності бюджетної політики:

- рівень збирання бюджетних доходів загалом і податків зокрема;
- рівень виконання бюджетних зобов'язань;
- величина бюджетного дефіциту, його параметри та швидкість зростання державного боргу;
- обсяги фінансових ресурсів, які відволікаються на обслуговування державного боргу;
- рівень монетизації бюджетного дефіциту;
- величина валютних резервів, які використовуються для фінансування бюджетного дефіциту;

- динаміка ВВП;
- рівень безробіття;
- рівень виконання законодавчих і прирівняних до них актів про бюджет та ін. [6, с. 28].

Як бачимо, в даному переліку відсутні індикатори, які б враховували вплив інтеграційних процесів на ефективність бюджетної політики та їх значимість. На нашу думку, в даному контексті показники ефективності бюджетної політики мають бути взаємопов'язані з певними показниками розвитку зовнішнього сектору економіки країни.

Одним з основних напрямів інтеграційного процесу України до ЄС, що стосується сфери бюджетної політики держави, є економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС. В цьому контексті, систематизуючи наявні та власні напрацювання з даного питання, пропонуємо систему індикаторів ефективності бюджетної політики в контексті інтеграційних зв'язків з групуванням за певними ознаками (рис. 1).

В рамках даного дослідження надамо динамічну аналітичну оцінку загальним бюджетним показникам та проаналізуємо їх вплив на ефективність діючої державної бюджетної політики в контексті розвитку інтеграційних процесів.

Аналітична оцінка загальних показників ефективності бюджетної політики України представлена у таблиці 1.

Виконання дохідної частини зведеного бюджету за 2014 р. становило 455,9 млрд. грн., що на 13,1 млрд. грн., або на 3% більше аналогічного показника попереднього року. У структурі доходів зведеного бюджету відбулося збільшення частки податкових надходжень (0,7 в. п.) і зменшення частки неподаткових надходжень (-1,6 в. п.). Частка податкових надходжень збільшилася унаслідок збільшення частки податку на додану вар-

Рис. 1. Система індикаторів ефективності бюджетної політики в контексті розвитку інтеграційних зв'язків

Джерело: складено автором за результатами дослідження

тість, акцизного податку та податку на доходи фізичних осіб, а частка податку на прибуток підприємств зменшилася на 3,6 в. п., решти податкових джерел змінилися несуттєво. Основним чинником зменшення неподаткових надходжень стало зменшення на 5,5 млрд. грн. обсягу коштів, що протягом року перерахував до бюджету Національний банк України [7].

У 2014 р. до державного бюджету надійшло 12,6 млрд. грн. податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції. Порівняно з попереднім роком надходження з цього джерела зменшилися на 0,7 млрд. грн., або на 5,5% менше відповідного показника минулого року. У 2013 р. також відбулося суттєве уповільнення приросту надходжень з цього джерела, оскільки у попередньому році темпи зростання податків на міжнародну торгівлю становили більше 30,0%. Уповільнення приросту надходжень, перш за все ввізного мита, пояснюється зменшенням обсягів імпорту, який у 2013 р. скоротився на 9,1% щодо попереднього року. Негативний вплив на рівень надходжень податків до бюджету від міжнародної діяльності створює політична ситуація, що склалася з анексією АР Крим та м. Севастополь: бюджет у 2014 р. недоотримав 1,8 млрд. грн., а військові дії у Східному регіоні зменшили надходження на 3,5 млрд. грн. [7].

Порівняно з аналогічним періодом 2013 р. структура подат-

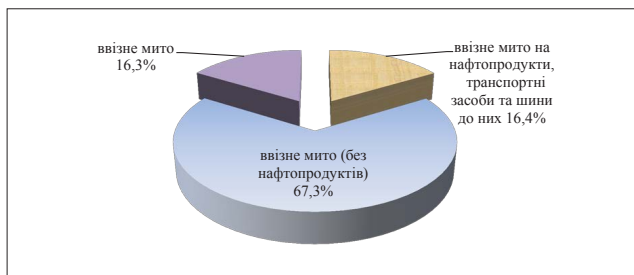
ків на міжнародну торгівлю зазнала певних змін, а саме: частка надходжень ввізного мита зменшилася на 5,4 в. п.; частка надходжень ввізного мита (без нафтопродуктів) збільшилася на 10,9 в. п.; частка ввізного мита на нафтопродукти, транспортні засоби та шини до них зменшилися на 5,5 в. п.

У загальному вигляді це представлено діаграмами 1, 2.

Вагомим джерелом надходжень у 2014 р., за яким було зафіксовано перевиконання річного планового показника, став акцизний податок із ввезених на територію України товарів, якого надійшло на 3,8 млрд. грн., або на 30,0%, більше, ніж було заплановано.

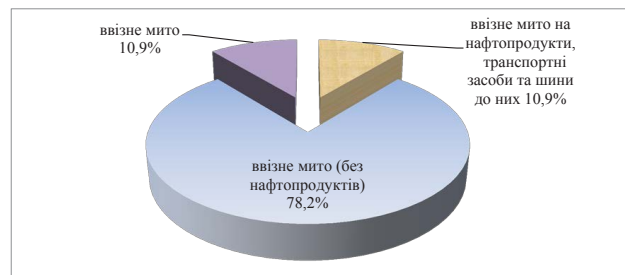
Надходження акцизного податку до державного бюджету становило 35,3 млрд. грн., що на 1,9 млрд. грн., або на 5,0%, менше відповідного показника минулого року. Рівень виконання річного плану становив 86,6%, або 5,4 млрд. грн. у номінальному виразі.

Так, бюджетна політика України проводилась на тлі нестійкого розвитку світової економіки та нестабільності на міжнародних фінансових ринках. Наповнення дохідної частини бюджету 2013–2014 рр. відбувалося в умовах реформованого податкового та бюджетного законодавства, відповідно до норм Податкового та Бюджетного кодексів України.

Діаграма 1. Структура надходжень податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції до державного бюджету за 2013 р.

Джерело: побудовано автором на підставі даних www.ibser.org.ua

Діаграма 2. Структура надходжень податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції до державного бюджету за 2014 р.

Джерело: побудовано автором на підставі даних www.ibser.org.ua

Таблиця 1

Динаміка загальних показників ефективності бюджетної політики України за 2009–2014 рр., млрд. грн.

Показники	Значення по роках					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Доходи зведеного бюджету України, усього	201,9	234,0	398,3	445,5	442,8	455,9
в тому числі:						
Податкові надходження, в тому числі:	148,9	166,9	261,6	360,6	356,9	357,6
- податки на міжнародну торгівлю та зовнішньоекономічні операції	6,9	9,07	11,8	13,2	13,3	12,6
Неподаткові надходження	50,7	65,1	49,1	80,9	81,7	80,1
Видатки зведеного бюджету України, усього	307,4	377,8	416,9	492,5	505,8	523,0
Дефіцит зведеного бюджету	37,3	64,7	23,1	46,9	63,1	78,1
Доходи, % до ВВП	29,9	29,1	30,3	31,6	32,5	31,7
Видатки, % до ВВП	33,7	34,9	31,7	34,8	34,9	34,1
Дефіцит, % до ВВП	2,4	6,0	1,8	3,6	4,5	4,6
Державний зовнішній борг, % до ВВП	14,9	16,8	15,0	14,8	15,4	31,0
Державний внутрішній борг, % до ВВП	10,0	13,1	12,4	13,5	17,7	29,4
Гарантований державою зовнішній борг, % до ВВП	8,3	8,8	8,0	1,1	5,3	8,0
Гарантований державою внутрішній борг, % до ВВП	1,5	1,3	0,9	7,1	1,9	1,8

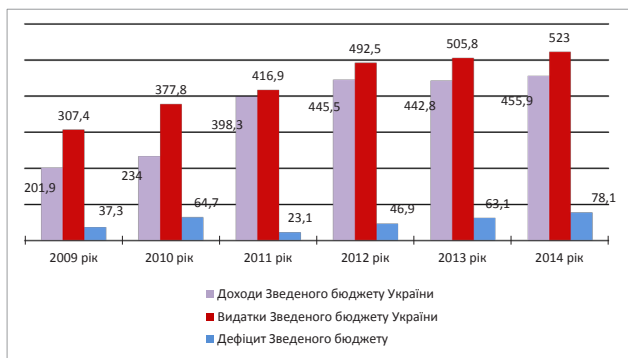
Джерело: складено та розраховано автором за результатами дослідження на підставі даних [www.ibser.org.ua, www.minfin.gov.ua, www.bank.gov.ua]

У 2013 р. видатки Зведеного бюджету України виконані у сумі 505,8 млрд. грн., що становить 91,2% річного планового показника. Як свідчать дані таблиці 1, рівень виконання видатків зведеного бюджету збільшився на 13,3 в. п. порівняно з 2012 р. Частка видатків Зведеного бюджету у ВВП склала 34,9%, вона, як і раніше, залишається низкою [8].

Рівень виконання плану видатків Зведеного бюджету у 2014 р. знизився порівняно з минулим роком на 2,6 в. п. і склав 88,7% при збільшенні фактичного обсягу видатків на 3,4% (на 17,2 млрд. грн.).

Темпи зростання видатків Зведеного бюджету збільшилися на 0,7 в. п. і становили 103,4%, як і в минулому році, вони менше темпів приросту ВВП, які збільшилися порівняно з 2013 р. Частка видатків Зведеного бюджету у ВВП незначно зменшилася – до 34,1 %, або на 0,8 в. п.

У 2013 р. державний бюджет виконано з дефіцитом, який становить 63,1 млрд. грн., або 92,5 % граничного розміру, визначеного Законом про Державний бюджет України на 2013 р. У 2014 р. дефіцит становить 78,1 млрд. грн., що становить 113,8% граничного обсягу на 2014 р. Таким чином, можна зробити висновок, першочергове завдання державного бюджету – забезпечення існування країни, розвиток її економіки і культури, соціальний захист населення (діаграма 3).

Діаграма 3. Основні показники виконання Зведеного бюджету України за 2009–2014 рр.

Аналіз бюджетної політики у сфері видатків бюджету повинен вказувати на послідовність напрямків податків та забезпечення формування сталих тенденцій до посилення економічно стимулюючої функції бюджету. Враховуючи економічні і політичні обставини нашої країни на даний час, політика у сфері державних видатків покликана відігравати ключову роль в умовах економічної кризи.

Для вітчизняної економіки бюджетний дефіцит – це вже традиційне явище. Проблема дефіциту бюджету і способів її рішення – власне результат економічної політики будь-якого уряду. Взагалі дефіцит державного бюджету хоч і серйозна проблема, але не головна трагедія для будь-якої економіки, в тому числі і української. Якщо розглядати США, то вони десятиріччями мають відчутний дефіцит державного бюджету, але це не заважає їм залишатися економічно самостійною могутньою державою світу. У певних умовах бездефіцитний бюджет може бути набагато шкідливішим для економіки. Державна бюджетна політика – це діяльність у сфері управління бюджетом, що спрямовується на досягнення державних цілей.

Роблячи висновки і прогнози на 2015 р., ситуація є досить не втішною, адже доходи не мають нових джерел надходжень, а видатки з кожним роком збільшуються, і більша їх частина

йде не на фінансування структур, які в майбутньому підвищать дохідну частину бюджету, а на покриття попередніх заборгованостей [9, с. 29]. Якщо брати до уваги досвід розвинутих зарубіжних країн, рівень дефіциту бюджету України є не досить високим, але країні необхідно прийняти заходи щодо скорочення дефіциту і недопущення його зростання. Це повинно бути зроблено не за рахунок збільшення податків і зменшення видатків на фінансування економіки, оскільки це призведе до зниження життєвого рівня найбідніших верств населення і занепаду країни в цілому, а за рахунок розроблення раціональної і ефективної стратегії бюджетного планування, яка включала б в себе:

- проведення ефективної податкової політики – Податковий кодекс України має передбачати удосконалення методики стягнення податків, досягнення оптимального співвідношення прямих і непрямих податків, обґрунтування системи диференційованих ставок податків та упорядкування податкових пільг;
- оптимізацію державних видатків – приділення більшої уваги напрямкам їх витрачання, а також раціональне поєднання внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування бюджетного дефіциту;
- забезпечення фінансової підтримки малого та середнього підприємництва;
- збільшення довіри населення і зарубіжних країн шляхом удосконалення привабливості інвестиційної сфери.

Протягом 2014 р. фінансування державного бюджету за борговими операціями склало 201,6 млрд. грн., що становить 96,1% річного планового показника, порівняно з минулим роком цей показник збільшився майже у 2,5 рази.

Запозичення здійснені у сумі 322,4 млрд. грн., або 96,9% річного планового показника. Внутрішні запозичення здійснено у сумі 227,6 млрд. грн., або 97,2% річного планового обсягу, зовнішні – у сумі 94,8 млрд. грн., або 94,8%.

Із загального обсягу запозичень до загального фонду державного бюджету випущено ОВДП для:

- збільшення статутного капіталу НАК «Нафтогаз України» на суму 96,6 млрд. грн.;
- збільшення статутного капіталу ПАТ «Ощадбанк» на суму 11,6 млрд. грн.;
- збільшення статутного капіталу ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України» на суму 5,0 млрд. грн.

Погашення боргу здійснено у сумі 120,8 млрд. грн., що більше за показники минулого року на 51,4%. Виконання річного планового обсягу склало 98,2%, що на 0,3 в. п. менше відповідного показника 2013 р. Погашення внутрішнього боргу становило 68,0 млрд. грн., або 99,6% річного планового обсягу, зовнішнього боргу – 52,8 млрд. грн., або 96,5%.

Спостерігається подальше збільшення розриву між обсягами запозичень та погашенням боргу, що може призвести до посилення боргового навантаження на бюджет у майбутньому.

Так, дві третини усього обсягу джерел фінансування було забезпечено за рахунок внутрішніх запозичень, близько однієї третини – за рахунок зовнішніх запозичень.

На кінець 2014 р. державний та гарантований державою борг України склав 1 100,8 млрд. грн., з них 55,6% (611,9 млрд. грн.) припадає на державний та гарантований державою зовнішній борг, а 44,4% (488,7 млрд. грн.) – на внутрішній.

Державний борг України становив 947,0 млрд. грн., або 86,03% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу, з них 41,8 (або 461,0 млрд. грн.) припадає на внутрішній борг, а 44,2% (або 486,0 млрд. грн.) – на зовнішній борг.

Гарантований державою борг на кінець 2014 р. становив 153,8 млрд. грн., або 13,9% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу. Як і раніше, найбільша частка припадала на гарантований зовнішній борг – 11,4%, який становив 125,9 млрд. грн. Гарантований внутрішній борг складав 27,8 млрд. грн., або 2,5% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу [7].

Бюджетна політика є складовою економічної політики держави та фінансової політики. Основа бюджетної політики – розроблення напрямів використання бюджету відповідно до засад соціально-економічного розвитку суспільства. Практична реалізація бюджетної політики полягає у сукупності заходів стратегічного та тактичного характеру, які здійснює держава через бюджетну систему.

Завданнями бюджетної політики на сучасному етапі є:

- сприяння процесу збалансованості макроекономічної стабілізації та структурній перебудові економіки, подолання інфляційних процесів;
- здійснення податкової політики в напрямі стимулювання підприємницької діяльності вітчизняних виробників товарів і послуг;
- здійснення структурних реформ за критерієм економічного зростання і підвищення рівня економіки в країні;
- оптимізація рівня бюджетного дефіциту, державного боргу та пошук джерел їх реалістичного фінансування;
- пошук додаткових джерел доходів бюджету.

Основними проблемами при формуванні бюджетної політики є:

- максимально точне визначення обсягу ВВП із урахуванням інших макроекономічних показників: рівня інфляції, обсягу виробництва, споживання та нагромадження;
- впровадження науково обґрунтованих розрахунків дохідної бази бюджету.

Кабінетом Міністрів України запропоновані можливі шляхи реалізації бюджетної політики на 2016 р.:

- утримання граничного обсягу дефіциту державного бюджету в межах 2,5% валового внутрішнього продукту;
- збереження з урахуванням податкового законодавства частки перерозподілу валового внутрішнього продукту через зведений бюджет на рівні не вищому, ніж враховано у Державному бюджеті України на 2015 р.;
- фінансування дефіциту загального фонду державного бюджету переважно шляхом здійснення внутрішніх запозичень;
- створення системи щодо управління ризиками державного боргу з метою запобігання піковим навантаженням на державний бюджет, розвитку вторинного ринку державних облігацій за рахунок проведення активних операцій з державним боргом з вільними коштами на єдиному казначейському рахунку;
- здійснення заходів, спрямованих на досягнення граничного відношення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до валового внутрішнього продукту – 60% та ін. [10].

Висновки. Роблячи висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності бюджетної політики в Україні необхідно вжити наступні заходи: якісне поліпшення нормативно-правової бази щодо бюджетного процесу в Україні; вдосконалення системи бюджетного планування; проведення розмежування видатків державного бюджету і місцевих бюджетів в умовах

бюджетної децентралізації; розробка системи оцінки ефективності використання бюджетних коштів; скорочення прихованого дефіциту державного бюджету України.

Література:

1. Лисяк Л.В. Практика фінансових реформ та розвиток бюджетної політики в Україні / Л.В. Лисяк // Науковий вісник ЧДДЕУ, 2011. – № 1(9). – С. 149–154.
2. Луніна І.О. Шляхи мінімізації впливу фінансової кризи на бюджет України / [І.О. Луніна, В.В. Балицька, О.В. Короткевич, Н.Б. Фролова] // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 22–32.
3. Лютий І.О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держав / І.О. Лютий // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 13–20.
4. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічний аспект) / В.М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2005 – 186 с.
5. Чугунов І.Я. Інституційна архітектура бюджетної системи / І.Я. Чугунов // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 3–18.
6. Юрій С., Дем'янишин В. Бюджет, бюджетна доктрина та бюджетна політика держави: сучасна парадигма, іманентний детермінізм, реалії і перспективи / С. Юрій, В. Дем'янишин // Світ фінансів. – 2010. – № 4. – С. 7–29.
7. Бюджетний моніторинг за 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/>.
8. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів за січень-грудень 2013 р. : Звіт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
9. Орловська Н. Дефіцит державного бюджету і джерела його фінансування / Н. Орловська // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 28.
10. Проект Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення проекту Основних напрямів бюджетної політики на 2016 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Сергиенко Л.К. Эффективность государственной бюджетной политики в контексте интеграционных процессов

Аннотация. В статье раскрыта сущность бюджетной политики как общественно-экономической категории, рассмотрено понятие эффективности бюджетной политики, представлена система индикаторов эффективности бюджетной политики, проанализировано действующее состояние бюджетной политики государства, предложены возможные направления усовершенствования государственной бюджетной политики в контексте интеграционных процессов.

Ключевые слова: бюджетная политика, эффективность бюджетной политики, индикаторы эффективности бюджетной политики, государственный бюджет, доходы, расходы, бюджетный дефицит, государственный долг.

Sergienko L.K. Effectiveness of the state fiscal policy in the context of the integration processes

Summary. The content of the fiscal policy as the social and economic category is disclosed, the conception of the fiscal policy effectiveness is considered, the system of the indicators of the fiscal policy effectiveness is shown, the current state of the national fiscal policy is analyzed, the possible ways of the state fiscal policy improvement in the context of the integration processes are suggested in the article.

Keywords: fiscal policy, effectiveness of the fiscal policy, indicators of the fiscal policy effectiveness, state budget, income, costs, budget deficit, national debt.